

Dialog språkmemory

Handledning utarbetad av Eva Cerú.

Gäller för

7762-550-1	Dialog 1	7762-552-8	Dialog 2
7762-554-4	Dialog 3	7762-555-2	Dialog 4
7762-549-0	Dialog 5	7762-572-2	Dialog – Spelplan

Dialog Språkmemory är ett material som hjälper dig och dina elever i arbetet med språkutveckling samt läs- och skrivinlärning, särskilt i de fall det sker på ett språk som ännu är främmande för eleverna.

Dialog - Språkmemory är användbart på alla språk om man enbart använder bildkort. Här finns för varje begrepp två kort med samma bild och ett kort med svensk text. Totalt i varje ask finns 144 kort. Materialet ger rika möjligheter till såväl individualisering som arbete tillsammans – två eller fler.

Ordförrådet är valt med tanke på vad man möter till vardags och är det slags ordförråd som invandrarelever tidigt möter. Materialet är utmärkt för elever i särskola/specialskola samt för döva elever.

Målgrupp

- Elever som håller på med läs- och skrivinlärning.
- Elever som behöver extra träning för sitt ordförråd.
- Elever som behöver träna sin förmåga att läsa bilder.
- Elever som ska lära sig läsa och skriva på svenska.
- Elever som behöver träna sin nyvunna läsförmåga.

Användningsområde

- Befästa och utöka ordförrådet.
- Träna bildläsning – tydliga bilder.
- Talträning.
- Lästräning – för uppövande av färdigheten.
- Öva kategoriindelning.
- Spel med språkutvecklande innehåll.

Dialog - Språkmemory - Ordlista**Dialog 1****1A****Verb**

Hon syr
 Hon skriver
 Hon borstar tänderna
 Han spelar gitarr
 Han räknar
 Han kammar sig
 Han spelar fotboll
 Han äter
 Hon sover
 Hon läser
 Hon tvättar sig
 Hon dricker

1B**Verb**

Han går
 Han sitter
 De hälsar
 Hon hoppar
 Han cyklar
 Hon gråter
 Han springer
 De dansar
 Hon skrattar
 Han står
 De tittar på tv
 Hon badar

1C**Djur**

en hare
 en ekorre
 en hund
 en räv
 en katt
 en ko
 en björn
 en häst
 en fisk
 en gris
 ett får
 en fågel

1D**Kläder**

en mössa
 ett par stövlar
 en blus
 en kjol
 ett par vantar
 en jacka
 en skjorta
 ett par byxor
 ett par strumpor
 ett par skor
 en klänning
 en halsduk

Dialog 2**2A****Frukt, grönsaker**

ett äpple
 vindruvor
 en gurka
 en apelsin
 ett päron
 en lök
 en banan
 en tomat
 en morot
 en citron
 en paprika
 en purjolök

2B**Fordon m.m.**

en taxi
 en cykel
 en segelbåt
 en buss
 ett flygplan
 en motorcykel
 en traktor
 ett tåg
 en lastbil
 en ambulans
 en motorbåt
 en moped

2C**I hemmet**

ett bord
 en tv
 en säng
 en stol
 en soffa
 en bokhylla
 en lampa
 ett fönster
 en tavla
 en fåtölj
 en matta
 en toalettstol

2D**Föremål**

en tandborste
 en kam
 en glass
 en klocka
 ett paket
 en radio
 en dusch
 ett brev
 pengar
 en nyckel
 en paraply
 toalettpapper

Dialog 3**3A****Kroppen**

ett huvud
 en hand
 en fot
 en arm
 ett ben
 en mage
 ett öra
 ett öga
 en näsa
 en hals
 en rygg
 en axel

3B**Natur**

en gran
 en tall
 en en
 en björk
 en kantarell
 en champinjon
 en ros
 tussilago
 blåsippor
 en tulpan
 lingon
 en krokus

3C**Matvaror**

ett ägg
 ett bröd
 en ost
 en flaska ketchup
 en skinka
 en korv
 en påse potatis
 en majscolv
 en burk sylt
 en påse mjöl
 ärtor
 smör

3D**I köket**

en tallrik
 en sked
 en gaffel
 en kniv
 en mugg
 en skål
 en stekpanna
 en sil
 en osthyvel
 ett glas
 en visp
 en gryta

Dialog 4**4A****Adjektiv**

blommig
prickig
randig
rutig
rund
fyrkantig
gul
röd
grön
blå
vit
svart

4B**Färger/mönster**

en blå och vit boll
en gul och svart boll
en röd och grön boll
en gul och grön boll
en svart- och vitrandig ballong
en svart- och vitrutig ballong
en blåprickig ballong
en blåblommig ballong
ett svart- och vitrutigt paket
ett röd- och vitrandigt paket
ett grön- och vitrutigt paket
ett grönprickigt paket

4C**Prepositioner**

en katt bakom en väska
en katt framför en väska
en katt i en väska
en katt på en stol
en katt under en säng
en blomma på ett bord
en blomma i en vas
en blomma i en hand
en blomma på golvet
en lampa över ett bord
en lampa på ett bord
en lampa i ett fönster

4D**Meningar med prepositioner**

Det sitter en svart och vit katt bakom en väska.
Det ligger en svart och vit katt under en säng.
Det sitter en svart katt framför en väska.
Det sitter en svart katt under ett bord.
Det ligger en svart katt på en säng.
Det står en skål med gröna äpplen på ett bord.
Det står en skål med röda äpplen på ett bord.
Det står fyra röda blommor i en vas.
Det står tre gula blommor i en vas.
Det ligger en röd boll under en stol.
Det ligger en blå boll under en stol.
Det ligger en grön boll under ett bord.

Dialog 5**5A****Väder**

en sol
en måne
ett moln
en himmel
is
snö
regn
åska
vår
sommar
höst
vinter

5B**Natur**

en sten
ett berg
en dal
en skog
en stig
en äng
en strand
en bäck
en sjö
ett hav
en ö
vass

5C**Verb - Aktiviteter**

Han dyker.
Hon metar.
Han jagar.
Han rider.
Han solar.
Hon åker skridskor.
Han murar.
De gräver.
Hon skruvar.
Han planterar.
Hon sopar.
Hon sågar.

5D**Vardagsverb**

Han bakar.
Han diskar.
Han duschar.
Hon handlar.
Han lagar mat.
De leker.
Hon gungar.
Han rakar sig.
Hon målar.
Hon ritar.
Hon stryker.
Hon vilar.

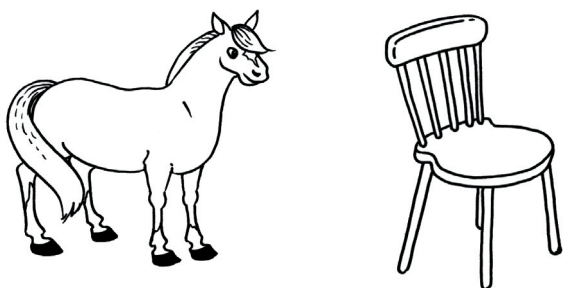
Bildläsning (Begreppskontroll)

Dialog - språkmemory är inte avsett för begreppsinsläring. Till detta bör man inte i första hand använda bilder, utan verkligheten (föremål). Okända föremål som visas på bild kan misstolkas och att använda detta som utgångspunkt för insläring av ett nytt ord är meningslöst. Storleksförhållanden mellan okända föremål (tex djur) framgår inte av bilderna.

Invandrarelever kan vara ovana vid bilder, och föremål som finns här kan vara obekanta eller ha en annan utformning än vad man är van vid. Läraren måste kontrollera att eleverna känner igen verkligheten bakom bilderna, lära begreppen och orden utifrån verkligheten och sedan öva på olika sätt med bildernas hjälp.

Eleverna behöver få jämföra verkligheten med bilden och på så sätt träna upp sin förmåga att läsa/tolka bilder. Här är serierna med bilder på enkla vardagsföremål till stor hjälp för läraren. Med konkreta föremål för man in verkligheten i klassrummet.

Med föremålen lär man in orden och parar sen ihop bilderna med föremålen och benämner även bilderna. (En "platt" toalettrulle på bild kanske inte alls uppfattas tredimensionellt. Man kan behöva vandra med blicken mellan föremål och bild flera gånger innan man blir klar över djupet i bilden.) Man kan också behöva träna flera gånger att para ihop föremål och bild.

Hörövning (Ordinläring)

Bilderna ligger på bordet och läraren säger ett av orden i taget. Eleven tar upp eller pekar på rätt bildkort. (Vid ordinläringen säger läraren ordet och pekar på bilden, eleven pekar själv, så snart han/hon kan.) Om eleven vill, kan han/hon upprepa ordet förstås, men annars är övningen mycket effektiv utan elevens muntliga produktion. Eleven lyssnar och pekar och kan koncentrera sig på att höra och behöver inte splittra sin uppmärksamhet på att också uttala orden.

Aktiviteter för begreppskontroll

Här kan man leka "Gissa vad jag har tagit bort". Föremålen står på ett bord där också bildkorten ligger utspridda. Medan eleverna blundar tar läraren bort ett föremål och flyttar om de andra litet. Eleverna får sedan fundera över vilket föremål som tagits bort och ta bort motsvarande bildkort. Omvänt kan läraren ta bort ett bildkort och låta eleverna ta bort motsvarande föremål. Sedan det är klart att eleverna behärskar kopplingen föremål-bild, kan de göra övningen själva. Givetvis kan eleverna träna orden muntligt under övningen, genom att benämna det som tagits bort.

En ökad svårighetsgrad för elever som kan läsa är att låta dem para ihop föremålen med textkorten och även lägga dit bildkorten. För läskunniga elever kan texten vara ett stöd vid ordinläringen. De kan också få ta bort textkortet vid övningen "Gissa vad jag har tagit bort".

Låt också eleverna leta reda på djuren på bilderna i textböcker med djurbilder och peka ut djur av samma slag som de på bildkorten. Låt dem visa på andra katter, hundar o s v. Skaffa möbelkataloger och låt dem leta reda på bilder på andra bord, stolar, lampor – sedan man använt så många möbler som finns att tillgå i verkligheten för att peka ut och benämna.

På så sätt kan man förvissa sig om att de inte begränsar sin "ordetikett" till en enda typ av föremål, utan att de blir medvetna om att "bord" står för många modeller. Det finns inte bara en hund eller katt, utan många olika med vissa variationer. Verben på bilderna kan eleverna utföra som små rollspel.

Detta är en bra förberedande övning och kontroll av att eleven kan orden. Kontrollen görs först med bildkorten, men kan senare under lästräningen göras även med textkorten dvs. läraren säger ordet och eleven pekar på det kort som ordet står skrivet på, gärna textkort/ bildkort tillsammans. Eleven får peka både på textkort och bildkort, som kan ligga utspridda på bordet.

Dialog/samtal

Använd de olika bilderna som underlag för samtal. Det är viktigt att orden är välbekanta för eleverna, att de får använda dem om och om igen i olika stadier av sin språkinläring. Bildorden bör "bakas in" i längre fraser och samtal. Om orden skall användas som lästräning måste de vara väl befästa, framför allt i elevens passiva ordförråd. När orden skall användas i elevernas egna skriftliga produktion, måste eleverna aktivt kunna använda dem. Tänk på att du som lärare försöker ställa frågor som känns meningsfulla för eleven.

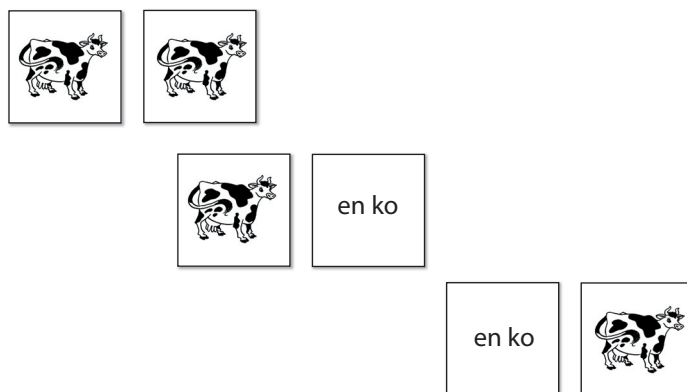
Exempel: Lärare och elev tittar på verbbilderna. Läraren pekar på bilden av en man som springer och frågar kanske "Varför tror du att han springer?". Ett riktigt begåvat svar skulle här kunna vara "För att jag ska lära mig det ordet"!

Mer intressant blir frågan "När brukar du springa?". Ev svar: "När jag spelar brännboll" eller "När jag är sen på morgonen", vilket leder vidare till samtal om "frivarv", andra bollspel eller om vad som händer om han/hon kommer försent till skolan och hur det känns.

Spel

Läggspel

Eleven har korten med bildsidan upp utspridda på bordet framför sig. Enklast är att para ihop två bilder av samma slag. För de elever som övar sin läsfärdighet består övningen i att para ihop bildkortet med rätt textkort. Börja med bildkortet och sök motsvarande textkort, som ligger utspridda. Nästa steg blir att börja med textkortet och söka motsvarande bild bland de utspridda bildkortet.

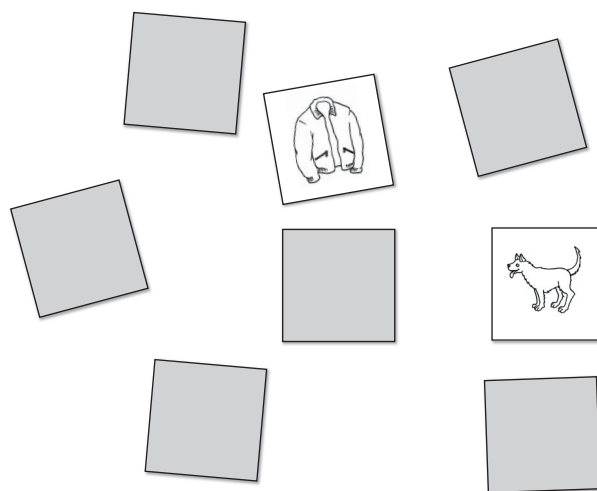

Memory

Spelas vanligen med dubbla bilder ur en eller två serier. För mer avancerade elever som tränar läsningen sker spelet med bildkort + textkort.

Korten läggs ut med baksidan upp. Eleverna vänder i tur och ordning upp två kort, så att alla kan se dem och försöka minnas var de ligger. Om korten inte är lika, vänds de tillbaka igen på samma plats och det är nästa spelares tur. Om eleven får upp ett par, får han/hon behålla detta och får vända upp två nya kort. Spelet fortsätter tills korten på bordet är slut. Den som får flest par vinner.

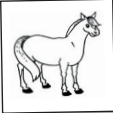
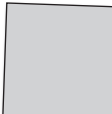
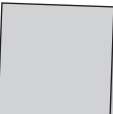
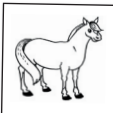
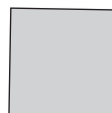
Man kan också kräva att eleven ska kunna benämna bilden på korten, eventuellt med rätt plural eller med korrekt tema på verbet, det beror på elevens nivå.

Hunden och jackan vänds tillbaka och det blir nästa spelares tur att vända två kort.

Korten kan också organiseras i sin spridning på bordet, så att man på ett stort papper gör ett rutsystem att lägga dem i. Bokstavsmarkeringar lodrätt och siffermarkeringar vågrätt. Detta kan hjälpa eleverna att bättre minnas kortens placering (de läggs tillbaka i samma ruta). Det är också en bra förberedelse för diagramläsning.

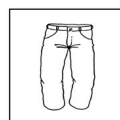
Här har en elev just fått upp ett par och får ta detta och dessutom vända upp två nya kort. Flera rutor är tomma, därför att spelet pågått en stund och eleverna har plockat ihop några par. Rutsystemet kan givetvis göras större.

	1	2	3	4
A				
B				
C				
D				

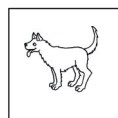
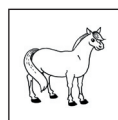
Kategorigruppering

Använd kort ur flera serier och låt eleverna sortera in dem i sina respektive kategorier. Benämna kategorierna (och förklara och öva) eller gör textade rubriker att sortera in bilderna under: Frukt, grönsaker, djur, kläder, möbler. Man kan också öva att skilja på substantiv och verb på detta sätt. Samtliga övningar kan också göras på hemspråket! Övningen kan ske med bilderna och för den som tränar läsfärdigheten i svenska och nått en viss säkerhet kan övningen ske med textkorten.

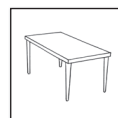
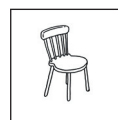
KLÄDER

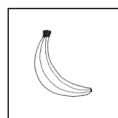
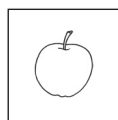
DJUR

MÖBLER

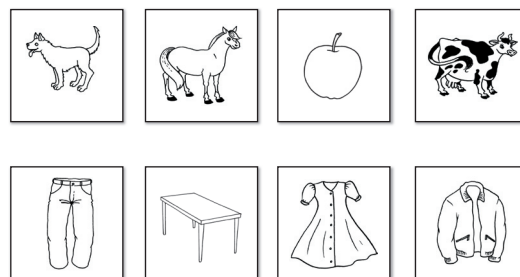

FRUKT

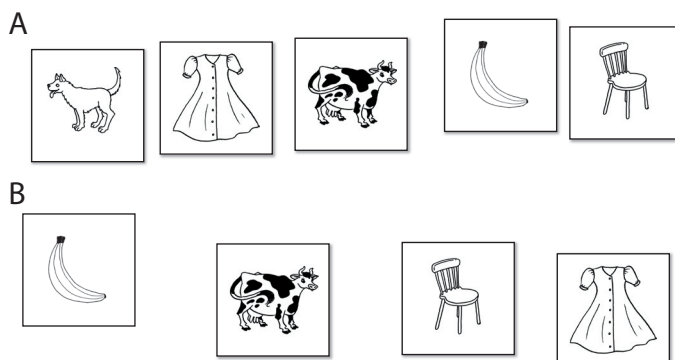
"Vad hör inte hit?"

Plocka ihop bilder, tre från en kategori och en från en annan, eller fyra bilder inom en kategori, där en på något sätt avviker från de andra tre. Lägg bilderna i rader om fyra och fyra, varje rad har en bild som inte hör hit. Låt eleverna fundera över vilket kort som ska bort och att försöka motivera varför. Kan också göras med textkorten.

"Vad har jag tagit bort?"

Lägg ut ett antal kort på bordet med bildsidan upp. (A) Eleverna blundar och ett kort tas bort. Eleverna ska sedan säga ordet på det föremål som tagits bort. Korten kan flyttas om sedan ett tagits bort, så blir det svårare. (B) Hur många kort eleverna klarar beror på deras ålder, koncentrationsförmåga m m. Se även avsnittet om bildläsning i början av handledningen.

Dialogspelet

Spelas med spelplan och bildkort från valfri Dialoglåda.

Man spelar med bildkort från Dialog-Språkmemory. Det går givetvis också att använda andra kort. Spelreglerna är utformade så att ingen elev blir långt efter de andra. Det är inte bara den som kan alla ord som vinner! Det blir spännande långt in i det sista och spelet ger goda tillfällen till att öva och befästa orden. Ord som eleverna inte kan, upprepas och återkommer i spelet.

Spelregler:

Bildkorten delas i två högar (valfritt antal kort), som läggs på spelplanens röda och gröna fält. Det gula fältet är till att börja med tomt. Spelet börjar med att alla slår var sitt slag med tärningen. Den som slår högst börjar.

Spelaren slår och flyttar det antal steg som tärningen visar. Om man stannar på en grön färg-markering så får man ta ett kort ur den gröna högen. Om man stannar på en röd färgmarkering tar man ett kort ur den röda högen och hamnar man på en gul färgmarkering tar man ett kort ur den hög som ligger i det gula fältet. Är det gula fältet tomt tar man ett kort ur någon av de andra högarna.

Kan spelaren säga vad kortet föreställer (benämna föremålet, eventuellt agera om man spelar med verbkort), så får hen kortet. Kan hen inte svara eller svarar fel, lägger hen kortet på det gula fältet och läraren (eller annan elev) säger rätt svar. Därefter är det nästa spelares tur. Varvet går medsols.

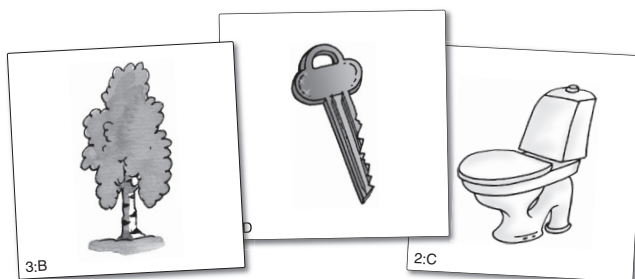
Om den markering är upptagen som man enligt tärningen ska flytta till, så flyttar man i stället framåt till nästa tomma markering och får på så sätt ett eller flera extrasteg. Om man slår en sexa får man slå en gång till efter man tagit sitt kort - även om man svarar fel.

Spelet fortsätter likadant tills någon spelare kommit till den rosa färgklicken i kvadraten. Då räknar man sina kort och flyttar framåt så många steg som man har kort, dock maximalt 12 steg.

För att komma i mål måste man slå exakt det antal steg som behövs. Slår man för många steg får man inte flytta alls, (t.ex. om man har fyra steg kvar och slår en femma). Framför mål gäller inte regeln om extrasteg vid upptagen markering. Är markeringen man ska flytta till upptagen så får man stå kvar. Inga fler kort ska tas upp sedan man passerat markeringen i kvadraten.

Den som kommer först i mål har vunnit.

Det går också att variera reglerna så att det passar till olika tillfällen. Har man riktigt ont om tid kan man t.ex. spela med två tärningar.

Läs- och skriv

Läsinlärning

Läsinlärningsmetoden bygger på följande: Man lär sig via ordbilder av välbekanta ord. (Ordbild=hela ordet i skrift.) Man vet vad det står. Man kommer ihåg – känner igen, man memorerar – läser, och upptäcker så småningom härur den alfabetiska principen. Urvalet bilder/ord i Dialog språkmemory är gjort med tanke på att orden tidigt ska ingå i elevernas ordförråd, tidigt bli väl bekanta för dem. Det blir då lätt att lära in ordbilden och att komma ihåg den.

Så småningom gör eleverna upptäckter i ordbilderna. De identifierar vissa likheter eller olikheter i de skrivna orden och upptäcker hur dessa likheter/olikheter har sina motsvarigheter i talet – och eleverna börjar dra sina slutsatser om hur skriften fungerar – de ”knäcker koden”. Detta är den sk analytiska metoden. Man leker med de skrivna orden.

Lästräning

Övning i läsning får eleverna varje gång de genom de olika aktiviteterna med korten arbetar med kombinationen text/bild. Varje gång de ”tar in” ordbilden och får dess betydelse/innehåll bekräftat, så läser de och blir allt säkrare. Att de läser själva visar sig den dag de läser ett ordkort (eller ett ord någon annanstans) som de inte mött tidigare. Då kan de börja göra övningar med enbart textkorten och träna upp sin färdighet. (Text ”Vad hör inte hit?”, hörövning, läggspele, eller rita egna bilder till textkorten.)

Vilka börjar lika? Vilka slutar lika? Var hittar du samma ljud (bokstav) som du hittar i början på ditt namn?

För att eleven ska bli riktigt säker på ordbilderna i materialet kan man öva så här: Använd ett par ordbilder i taget tillsammans med motsvarande bildkort. Läraren säger ordet och pekar på kortet med ordbilden. Eleven kan upprepa ordet, men det är inte nödvändigt. Det kan vara bättre för eleven att bara lyssna och lära. Efter en eller ett par gånger får eleven själv peka på kortet med text allteftersom läraren säger orden. Antalet nya ordbilder utökas med några i taget.

Eleverna kan lära in ganska många ordbilder, men det finns naturligtvis en gräns för hur många man kan minnas och man behöver få hjälp med analysen av dem för att göra sina upptäckter.

Skrivövningar (Bra hemarbete)

Eleverna kan tidigt träna att själva skriva orden som finns på textkorten, sedan de blivit säkra på ”vad det står”, genom igenkänning eller ren läsning. De kan i skolan skriva några ord från korten i början på några rader i sin skrivbok. (Ett ord på varje rad, gärna också ett par tomma rader mellan varje ord.) Låt dem få som läxa att skriva orden flera gånger och gärna också illustrera orden med egna teckningar eller med bilder som de hittar i tidningar. Det blir en bra kontroll på att de känner orden som de skriver.